

UPLATŇOVANIE BOLONSKEJ DEKLARÁCIE VO VÝCHOVE EUROMANAŽÉROV

THE IMPLEMENTATION OF BOLOGNA DECLARATION IN EDUCATION OF EU-MANAGERS

Vladimír Gozora

Anotácia:

Príspevok analyzuje uplatňovanie prvkov pokrokových výchovno-vzdelávacích systémov na Slovensku. Na detaile novokreovanej Fakulty európskych štúdií a regionálneho rozvoja dokumentuje implementáciu prvkov Bolonskej deklarácie a transformáciu pôvodného výchovno-vzdelávacieho systému na vysokokonkurenčný a výkonný systém vysokoškolského vzdelávania. V neposlednom rade podčiarkuje význam Bolonskej deklarácie pri rozvoji medziuniverzitnej spolupráce a globalizácii výučbového procesu.

Kľúčové slová:

Bolonská deklarácia, flexibilita, kreditný systém, transparentnosť, kompatibilitnosť, konkurenčnosť štúdia, virtuálne štúdium

Summary:

The article analyses the implementation of progressive principles of educational-training systems in Slovakia. On the example of new created Faculty of European studies and regional development the article documents the implementation of Bologna declaration principles and transformation of original educational-training system to highly competitive and efficient system of university education. It is necessary to emphasize the signification of Bologna declaration by the development of interuniversity cooperation and globalization of educational process.

Key words:

Bologna declaration, flexibility, credit system, transparency, compatibility, competitiveness of study, virtual study

ÚVOD

Výchovno-vzdelávacia činnosť je cieľavedomým systematicky sa opakujúcim procesom, ktorého účinnosť rastie usporiadanosťou zásad, zámerov a cieľov na jednej strane a foriem, metód a prostriedkov výučby na strane druhej. Najvyššou mierou usporiadania uvedených prvkov sú systémy výchovno-vzdelávacej činnosti, ktoré sa v rôznych modifikáciách využívajú na americkom kontinente, v krajinách Európskeho spoločenstva, ako aj v krajinách blízkeho a ďalekého východu.

Zvyšovanie konkurencieschopnosti ekonomík Európskych krajín je úzko spojené so systémom výchovno-vzdelávacej činnosti. Čím je úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu vyššia, tým silnejšia je národná ekonomika tej-ktorej krajiny. Preto už úlohou Lisabonskej agendy a následnej Bolonskej deklarácie bolo zjednotiť výchovno-vzdelávacie systémy v Európe do unifikovaného systému Zásad k dosiahnutiu amerického výchovno-vzdelávacieho systému.

Cieľom príspevku je zhodnotiť uplatňovanie Bolonskej deklarácie vo výchove euromanažérov na Fakulte európskych štúdií a regionálneho rozvoja na Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre.

MATERIÁL A METÓDA PRÁCE

Realizácia predznačeného cieľa si vyžiadala uskutočniť prieskum realizácie zásad a pravidiel výchovno-vzdelávacieho procesu na SPU v Nitre, dokumentovať implantované prvky Bolonskej deklarácie a charakterizovať formy medziuniverzitnej spolupráce a globalizáciu výučbového procesu. Podkladové údaje sme získavali z časového diapazónu rokov 1993-2004.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY A DISKUSIA

1. Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja

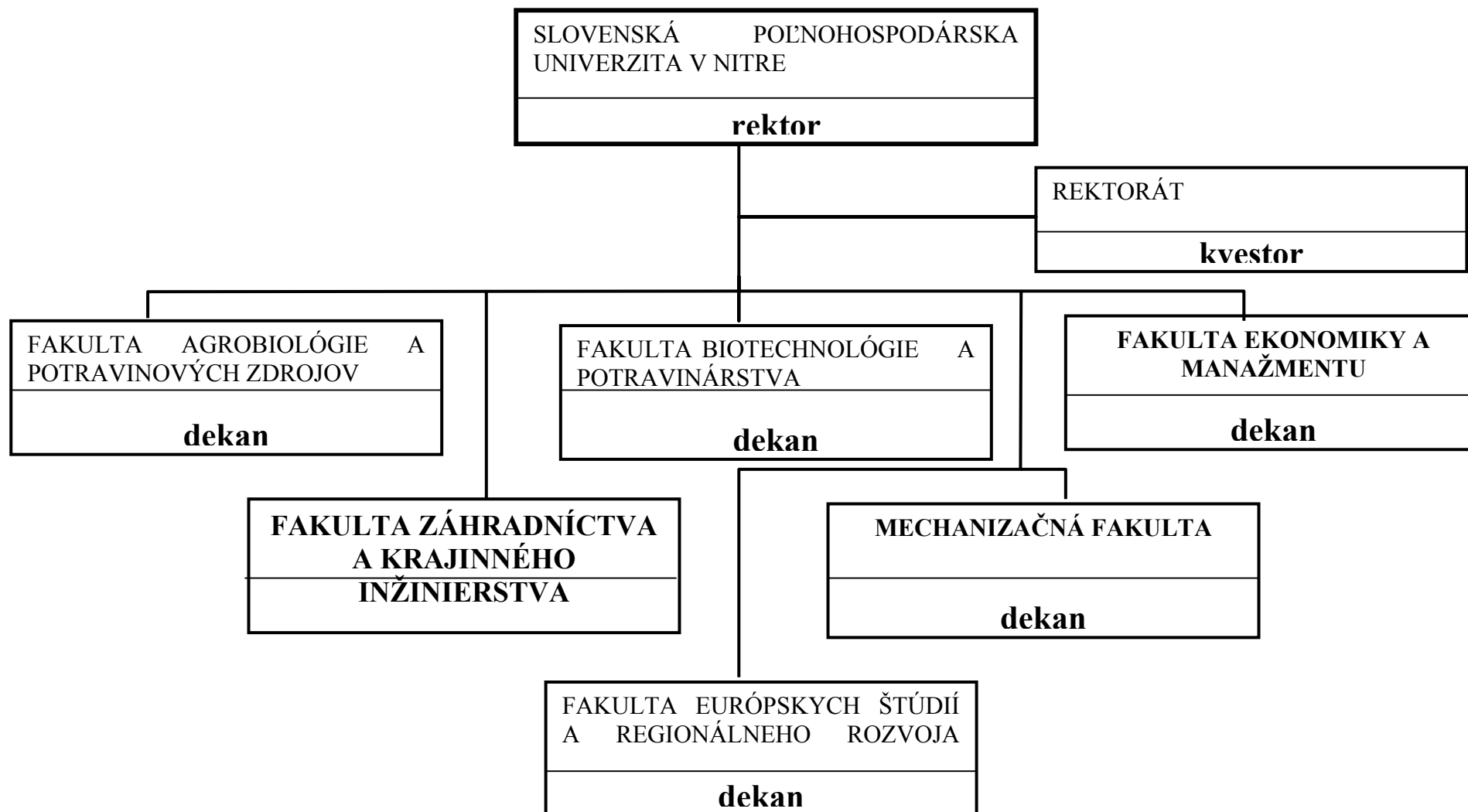
Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja je v poradí šiestou, najmladšou fakultou Slovenskej poľnohospodárskej univerzity. Vznikla dňom 1. apríla 2004 po predchádzajúcej akreditácii Akreditačnou komisiou Vlády SR. Poslaním fakulty je pripraviť kreatívneho euromanažéra s veľmi dobrými jazykovými a komunikačnými schopnosťami, s veľmi dobrým základom ekonomických, manažérskych, verejno-správnych a právnych disciplín a primeranými skúsenosťami zo spoločenskej praxe. S týmto zámerom fakulta kreovala aj upravené a Akreditačnou komisiou akreditované nové študijné programy a centrá excelentnej výchovy.

Na fakulte študuje 728 študentov a doktorandov denného a externého štúdia, čo činí 7,14 % z celkového počtu študentov na SPU v Nitre. Výučbový proces zabezpečuje 60 zamestnancov, z čoho je 35 učiteľských pracovníkov. Na učiteľa zatiaľ pripadá 14 študentov. Očakávame však, že tento podiel sa zvýši v akademickom roku 2005/2006.

Fakulta plní špecifické poslanie a svojim obsahovým zameraním sa zaoberá prieskumom, ekonomikou a manažmentom vidieka. Obrázok 1

ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA SLOVENSKEJ POĽNOHOSPODÁRSKEJ UNIVERZITY V NITRE

OBRÁZOK 1

2. Využitie skúseností pri kreovaní študijných programov

V zmysle nariadenia Vlády SR č. 104 z roku 2003 novokreovaná fakulta pripravila na akreditáciu nové študijné programy, ktorých obsah na 60 % zahŕňa témy zvolených študijných odborov. Takto navrhnuté študijné programy tvorili základ uplatňovaného systému výchovno-vzdelávacieho procesu. K týmto prvkom výchovno-vzdelávacieho systému zakladatelia fakulty využili prvky, ktoré sa na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite začali využívať od roku 1993. Boli nasledovné prvky:

- a) **flexibilita** – prispôsobovanie študijného programu prostredníctvom medzinárodnej voľby predmetov a voľby študijných špecializácií. Základom tohto systému bolo 60 % predmetov pevného skeletu a 40 % povinne voliteľných a ľubovoľne voliteľných predmetov.
- b) **kreditný systém** – založený na kreditovom ohodnotení výučbových predmetov a na ľubovoľnom výbere predmetov k dosiahnutiu požadovaného zisku kreditov.
- c) **stupňovitosť štúdia** – založená na existencii päťročného súvislého inžinierskeho štúdia, paralelného trojročného súvislého bakalárskeho štúdia a trojročného doktorandského štúdia.
- d) **transparentnosť štúdia** – založená na prehľadnosti študijných programov a špecializácii ako aj nadväznosti teoretickej a praktickej časti výučby.
- e) **kompatibilitnosť štúdia** – založená na podobnosti a unifikovanosti študijných programov, ako aj na možnosti štúdia v rovnakých študijných programoch v rozdielnych univerzitách a výučbových možnostiach.

3. Štruktúra programov reálnej časti štúdia FEŠRR

Systém výchovno-vzdelávacieho procesu na Fakulte európskych štúdií a regionálneho rozvoja sa člení na dva relatívne samostatné časti (podsystemy). Sú to:

- a) reálna časť štúdia založená na programoch
- b) virtuálna časť štúdia založená na virtuálnej forme štúdia a funkciách univerzitného konzorcia.

Reálna časť štúdia je založená na reálnych programoch trojstupňovitého štúdia. Ich štruktúru a stupňovitosť udáva obrázok 2. Na základe takéhoto zamerania študijných programov možno povedať, že štúdiom na 3 ročnom bakalárskom štúdiu sa končí štátnou bakalárskou skúškou, pokračuje na II. stupni trojročného inžinierskeho stupňa a končí 3 ročným doktorandským štúdiom (u diaľky 5-ročným).

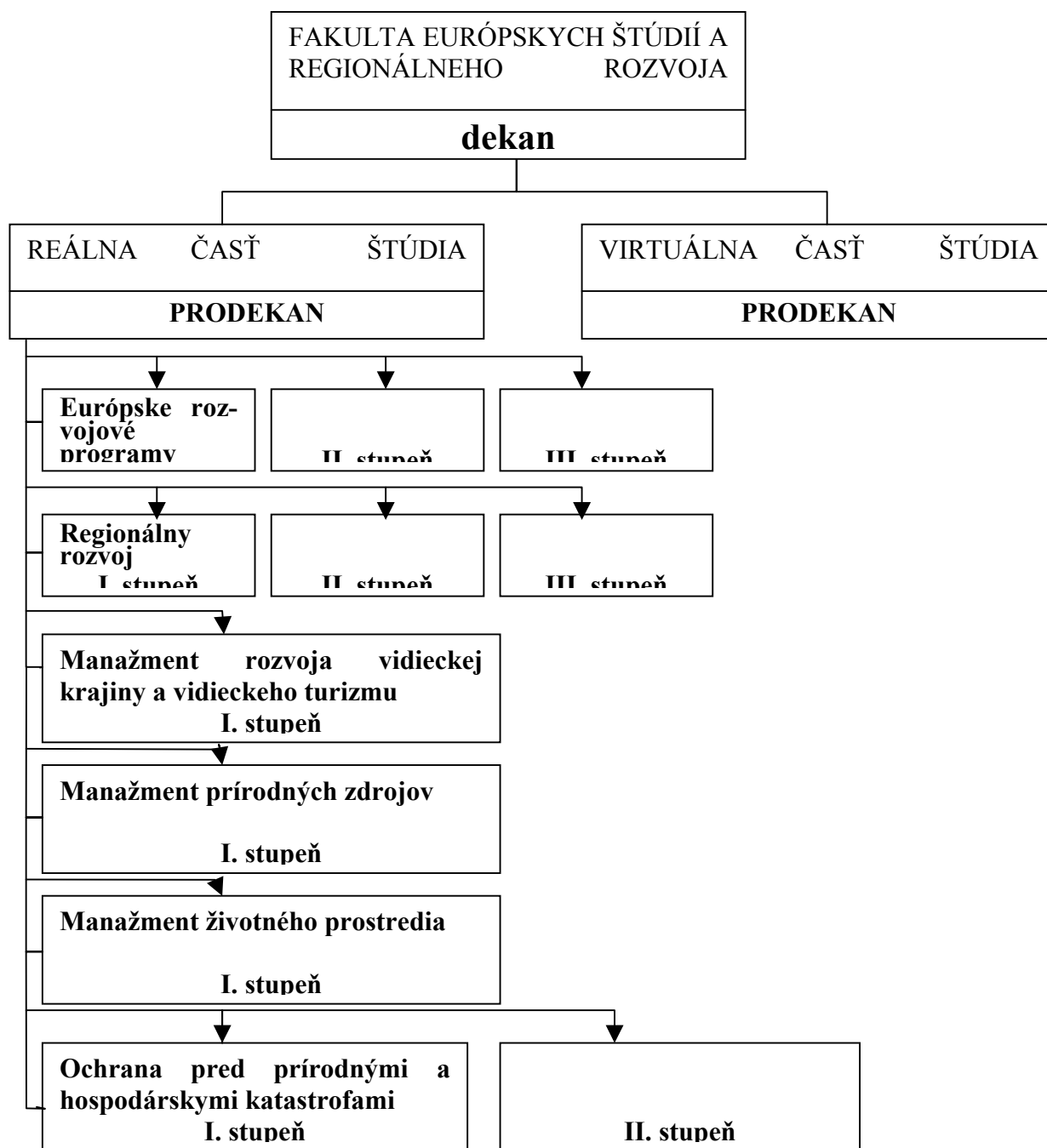
Súčasťou trojstupňovitého štúdia je povinná jazyková príprava v ľubovoľne zvolenom svetovom jazyku, ktorá je na všetkých študijných programoch bakalárskeho štúdia ukončovaná základnou štátnou jazykovou skúškou najneskôr do 8 semestra štúdia. Na druhom stupni študijného programu Európske rozvojové programy jazyková príprava končí štátnou odbornou jazykovou skúškou.

Rozvrh hodín si študent pripravuje z predmetov pevného základu, výberom predmetov zo skupiny povinne voliteľných predmetov a výberom predmetov zo skupiny ľubovoľne voliteľných a to prostredníctvom študijného programu „študent“. Maximálny počet kreditov za semester môže dosiahnuť 30 kreditov, 60 kreditov za rok a 180 kreditov počas bakalárskeho štúdia.

Na všetky predmety sú vypracované ECTS listy v slovenskom a anglickom jazyku s možnosťou výberu predmetov do vytvorených študijných modulov.

ŠTRUKTÚRA PROGRAMOV REÁLNEJ ČASTI ŠTÚDIA

OBRÁZOK 2

Vzhľadom na unifikovanosť študijných programov, flexibilný a kreditný systém vo výučbe fakulty možno na druhý stupeň – inžiniersky a tretí stupeň doktorandský prijímať študentov z príbuzných študijných programov. V prípade väčšej obsahovej diferenciacie sa využíva prestupový ročník (špecializovaný kurz) so špecializovanými predmetmi budúceho študijného programu. Hodnotenie poznatkov sa realizuje prostredníctvom nasledovných stupňov, uvedených v tabuľke 1.

Hodnotiaca stupnica vedomostnej úrovne

Tabuľka 1

Študijné výsledky (slovné a percentuálne vyjadrené zvládnutia problematiky)		Klasifikačný stupeň	Známka	
Vynikajúce	93 – 100	A	Výborne / excelent	1
Nadpriemerné	86 - 92	B	Veľmi dobré / very good	1,5
Priemerné	79 - 85	C	Dobre / good	2
Prijateľné	72 – 78	D	Uspokojivo / satisfactory	2,5
Splňa iba minimálne kritériá	64 - 71	E	Dostatočné / sufficient	3
Nesplňajú ani minimálne kritériá	≤ 63	FX	Nedostatočne / fail	4

4. Virtuálna forma štúdia a funkcie univerzitného konzorcia

Popri reálnej časti Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja buduje virtuálnu časť štúdia. Virtuálne štúdium je založené na existencii centier excelentného vzdelávania a výskumu na fakultách kreovaného univerzitného konzorcia a na recipročnej výmene študentov na jednotlivé študijné programy.

Univerzitné konzorcium bude na základe multilaterálnych dohôd tvorené univerzitami krajín V-4, BOKU Viedeň, GBATU Minsk, NPU v Kijeve, TA v Moskve a ďalšími.

V pôsobnosti Fakulty európskych štúdií a regionálneho rozvoja je sedem centier excelentného vzdelávania a výskumu, ktoré vystupujú ako Združené pracoviská fakúlt, vedecko-výskumnej základne a účelových inštitúcií. Ich činnosť koordinuje Informačné centrum, ktoré je spoločným exekutívnym orgánom FEŠRR a Univerzitného konzorcia.

Univerzitné konzorcium je najvyšším orgánom garantovanej medziuniverzitnej spolupráce. Svojou činnosťou garantuje recipročné študijné pobyty študentov a zamestnancov, študentské odborné praxe, spoločné študijné programy, mobility programov a mobility študentov, habilitačné a inauguračné konania a podobne. Štruktúru programov virtuálnej časti štúdia demonštruje obrázok 3.

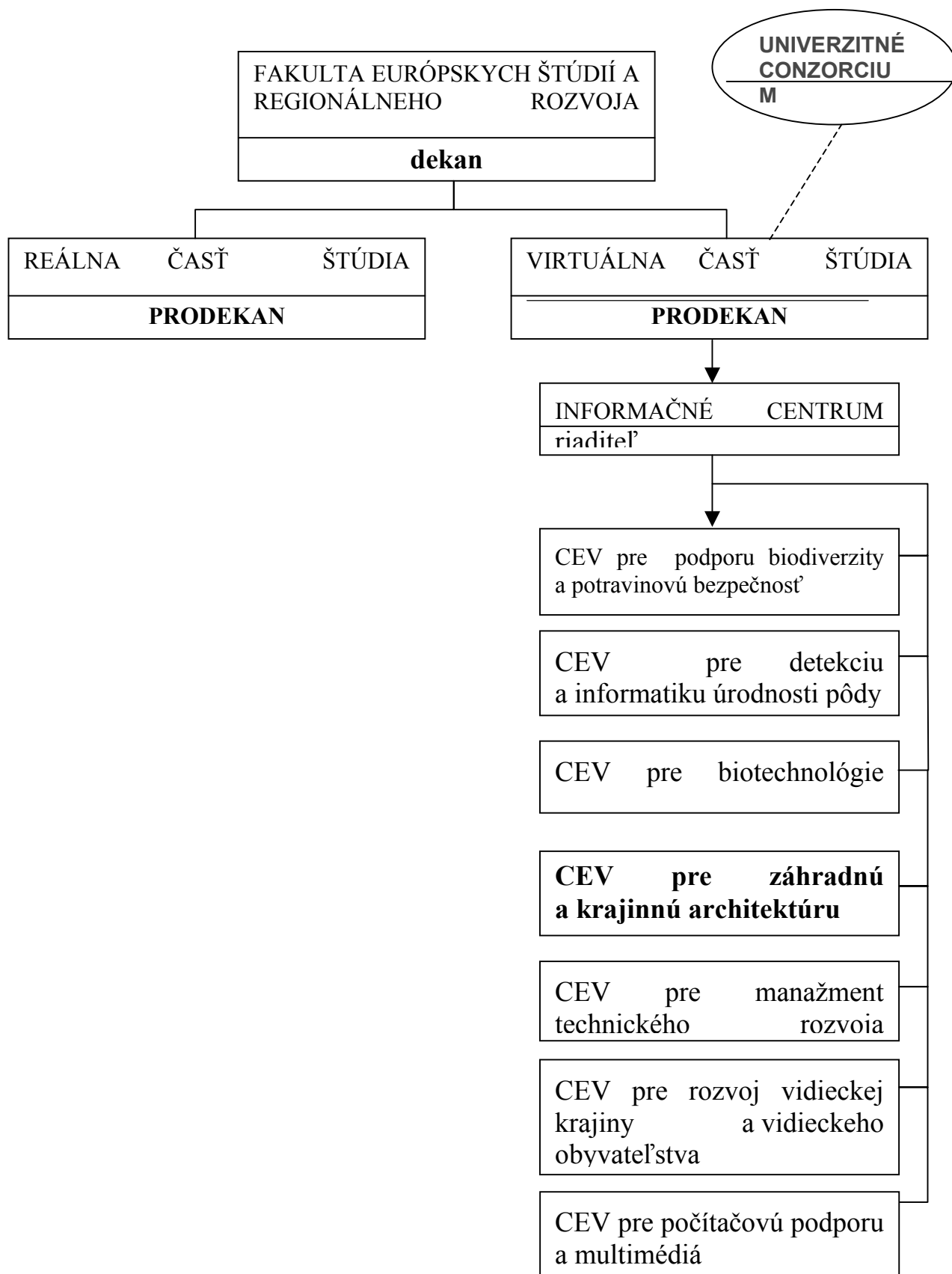
5. Implementácia zásad Bolonskej deklarácie do výučbového procesu

Popri pôvodných prvkoch z uplatňovaných progresívnych systémov výchovno-vzdelávacieho procesu sa do novokreovaného výchovno-vzdelávacieho systému na fakulte implantovali aj nové prvky Bolonskej deklarácie. Štruktúru implantovaných nových prvkov tvoria:

- harmonizácia systémov štúdia** – zásada založená na unifikácii a harmonizácii študijných programov a požiadaviek na vzdelanostnú úroveň študentov,
- konkurenčnosť štúdia** – založená na efektívnom zhodnocovaní vkladov do vzdelávania a konkurencieschopnosti vzdelávacieho systému,
- unifikácia úrovní a dĺžky štúdia** – založená na uplatnení pomerových čísiel 3 + 2 + 3 (3 roky BAC, 2 roky ING, 3 doktorandského štúdia)
- kreditný systém ECTS** – založený na logicko-deduktívnom zdôvodnení množstva kreditov za prípravu predmetu,

**ŠTRUKTÚRA PROGRAMOV VIRTUÁLNEJ ČASTI ŠTÚDIA
A FUNKCIA UNIVERZITNÉHO CONZORCIA**

OBRÁZOK 3

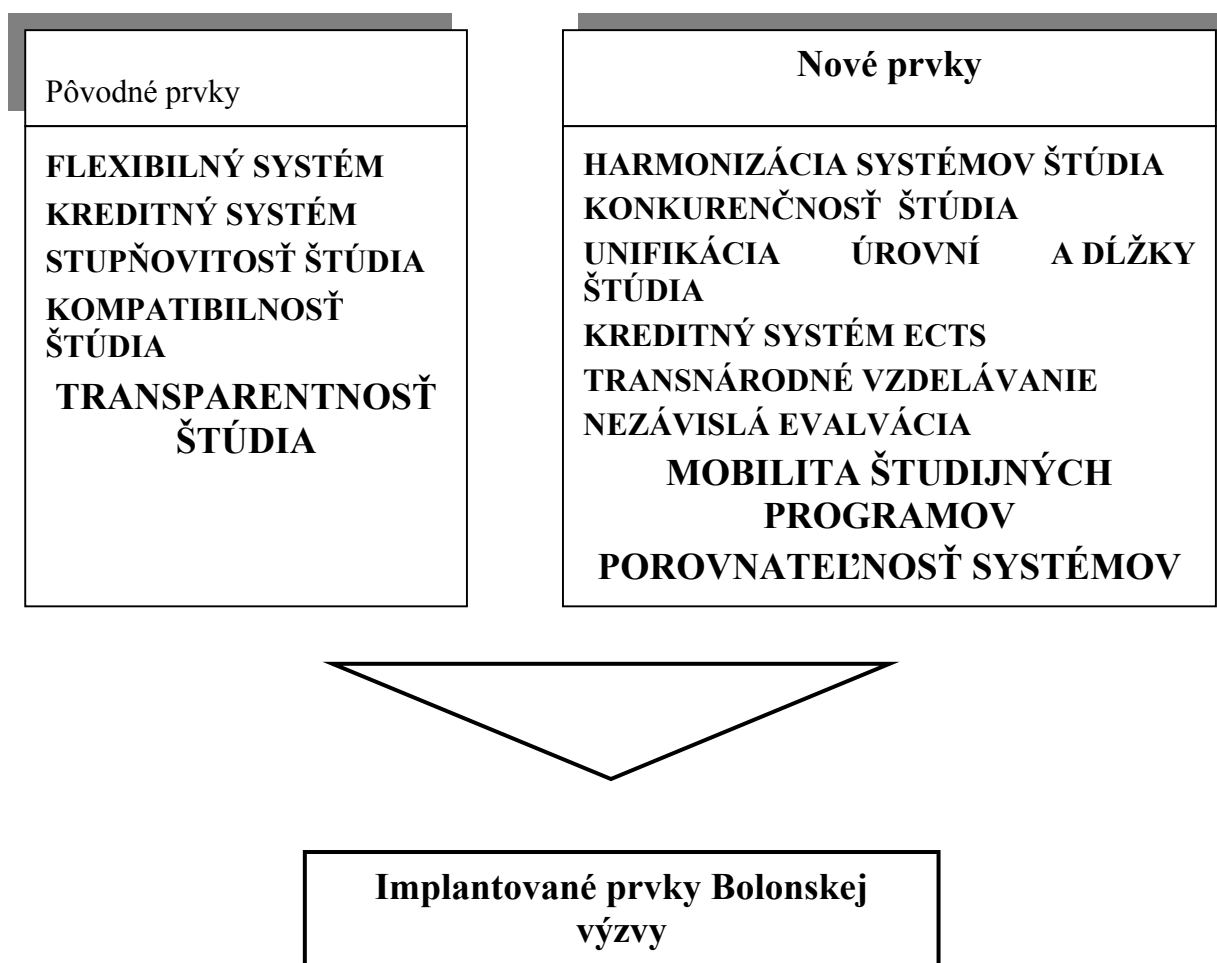

- e) *transnárodné vzdelávanie* – založená na prestupovosti študentov na rôznych univerzitách,
- f) *nezávislá evalvácia* – založená na evalvovaní výsledkov nezávislými inštitúciami,
- g) *mobilita študijných programov* – založená na výbere študijných programov podľa potreby študentov a školiaceho pracoviska,
- h) *porovnatel'nosť systémov* – dodržiavanie zásad a pravidiel študijných odborov a programov umožňuje porovnať jednotlivé systémy výchovno-vzdelávacieho procesu,
- i) *atraktivnosť* – maximálnym priblížením s a výchovno-vzdelávacích systémov sa dosiahne konkurenčnosť štúdia a atraktivnosť. Študenti dajú prednosť pred lepšími učiteľmi, lepšou technickou vybavenosťou, možnosťami štúdia, ako aj lepším sociálnym a ekonomickým podmienkam.

Štruktúru implantovaných zásad Bolonskej deklarácie ilustrujeme na obrázku 4.

IMPLANTÁCIA ZÁSAD BOLONSKEJ DEKLARÁCIE DO VÝUČBOVÉHO PROCESU

OBRÁZOK 4

6. Spolupráca univerzít a globalizácia výučbového procesu

Implementácia prvkov Bolonskej deklarácie podmienila rozsiahlu spoluprácu medzi univerzitami. V rámci uvedenej spolupráce sa rozšírili hlavne tieto formy spolupráce:

- a) **klasické formy spolupráce** – založené na uplatňovaní univerzitných študijných pobytov,
- b) **virtuálne formy štúdia** – založené na využívaní e-learningu vo výučbe a virtuálnych programov v počítačových sieťach,
- c) **spoločné študijné programy** – založené na akreditovaných spoločných programoch na výučbu (napr. Hotelový manažment, Manažment cestovného ruchu),
- d) **mobilné programy** – založené na využívaní dostupných študijných programov,
- e) **mobility študentov** – zásada založená na mobilite študentov za študijnými programami. Voľnosť v štúdiu a potreba seberealizovať sú základom mobility študentov.

Rozširovaním spolupráce sa rozširuje univerzitné portfólio, zväčšujú sa podmienky pre multinacionalizáciu. To je dôvod k tomu, ak sa mohla rozširovať aj globalizácia prijatých prvkov konkurencieschopného vzdelávacieho systému.

Globalizačné tendencie výrazne badať pri uplatňovaní unifikovaných študijných odborov a programov, informačných a komunikačných technológií. Ku globalizácii výučby nesporne prispievajú aj prijaté zásady Boloňskej deklarácie.

Kontrola, ktorú vykonala na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite kontrolná skupina Európskej komisie v júli a auguste 2004 konštatovala výrazný pokrok v uplatňovaní Bolonskej deklarácie. Poukázala na tieto nedostatky:

- zásadne dodržiavať 30 kreditový systém na jeden semester,
 - upraviť obsah ECTS listov,
 - zabezpečiť, aby garantami predmetov boli minimálne nositelia vedeckých hodností.
- Uvedené pripomienky sa na fakulte okamžite realizovali a od 1. 9. 2004 sa uplatňuje inovovaný systém výchovno-vzdelávacej činnosti.

Kontaktná adresa:

prof. mpx. h.c. prof. Ing. Vladimír Gozora, PhD., Dr.h.c., Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja, SPU
Tr. A. Hlinku 2, 949 01 Nitra, SR, t.č: 037/6508 730, 729, e-mail: Vladimir.Gozora@uniag.sk